י"ט כסלו

ר"ח לחסידות *

א. ס'איז ידוע: וואָס דער אַלטער רבי האָט געזאָגט בנוגע דעם טאָג פון יט כסלו, אַז „זה היום יוקבע למועד תמידי בישראל".

בהשקפה ראשונה קומט אויס, אַז מיטן אויסשפּראָך „יוקבע למועד תמידי" האָט דער אַלטער רבי געמיינט צו באַטאָנען, אַז דער טאָג פון יט כסלו וועט זיין באַשטימט אַלס אַ מועד בכל שנה ושנה.

עס איז אָבער שווער אַזוי. צו זאָגן, וויל אָפּילו אַן דעם וואָרט „תמידי" וואָלט מען פון די ווערטער „יוקבע למועד" אַליין פּאַרשטאָנען, אַז דאָס מיינט אַ מועד וואָס וועט זיך איבער־חזר'ן בכל שנה ושנה

[וואָרום אַ מועד וואָס זיין קיום ציט זיך נאָר אַ זמן מסוים און דער־נאָך ווערט ער בטל — פּאַסט ניט אויף אים דער לשון יוקבע, וכידוע: אַז קבוע לא בטל.

*) אגה"ק של כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע לחג הגאולה די"ט כסלו תרס"ב, פאקסימיליא מהמכתב — בקונט' ומעין ע' 17. נדפס גם ב„היום יום" בתחלתו. אג"ק שלו ח"א ע' רנט. ובכ"מ.

אגרת קודש זו אשר בה הוכרז על יט כסלו בתור ר"ה לחסידות עשתה בשעתה רושם עז בכל תפוצות ישראל, וגדולי הדור ההוא כמו הגר"ח מבריסק והגרח"ע מחיל־נא התייחסו לזה בהדרת הכבוד וכו' (ראה קונט' ומעין שם ע' 25).

1) לקו"ד ח"א ע' 38.

2) ראה תוס' זבחים עג, ב (ד"ה אלא) דמצד חשיבותו לא בטל, ושזהו הטעם דהדין (זבחים שם. ועוד) דכל קבוע כמחצה על מחצה. וראה עט סופר (להרא"ז סופר) על סוגיות הש"ס כלל קבוע. וש"נ.

3) שבת כא, ב.

4) מדרז"ל הובא באגרת הסיול דרוש אות מ. ס' החיים ח"ג רפ"ז (ועפ"ז יש להוסיף ביאור במדרז"ל הובא ברמב"ן ר"פ בהעלותך).

און ווי מען זעט עס אויך דערפון וואָס די גמרא זאָגט: בנוגע חנוכה: „לשנה אחרת קבעום ועשאום ימים טובים בהלל והודאה" — אַז דורך דעם וואָס „קבעום" זייענען די ימי חנוכה פאַרבליבן אַ יו"ט בכל שנה ושנה, (ביז אַז אַפילו לעתיד לבוא, וען „כל המועדים בטלים", וועט חנוכה (און פורים) ניט בטל ווערן[2]).

מוז מען זאָגן, אַז מיט דער הדגשה פון „מועד תמידי" (אַ שטענדיקער מועד), איז ער אויסן צו זאָגן, אַז דער מועד פון יט כסלו וועט נמשך ווערן תמיד, שטענדיק, אין אַלע טעג פון יאָר,

(און דער פּירוש פון „יוקבע למועד תמידי" איז, אַז דער ענין וואָס יט כסלו ווערט נמשך ווי אַ מועד תמידי, אין כל ימי השנה, וועט זיין אין אופן פון קביעות, ד.ה. אַז אַלע יאָרן איז יעדן יאָר באַזונדער וועט דער מועד פון יט כסלו נמשך ווערן אין אַלע טעג פון דעם יאָר).

און דאָס מיינט ניט בלויז דאָס וואָס דער מועד פון יט כסלו האָט אַ ווירקונג אויף כל ימי השנה (וואָרום היות אַז „בו . . יתעוררו אלפי לבבות

בישראל בתשובה ועבודה שבלב"[1], זיינען דאָך געוויס פאַראַן תוצאות פון דער התעוררות וועלכע דריקן זיך אויס אין דער המהגה בפועל אין משך פון כל ימי השנה);

[וואָס עד"ז איז ביי יעדער יו"ט: פון דעם אור וואָס ווערט נמשך ביו"ט, נעמען אידן מיט אור אויף אַ גאַנץ יאָר[5]; און אַזוי איז אויך ביים קיום פון יעדער מצוה, אַז דער זיכוך, די אויסאידלונג, וואָס די מצוה פועל'ט אין דעם מענטשן וואָס טוט זי, פאַר־בלייבט און ווירקט אויך נאָך דער עשיית המצוה[6] —

דער אויסדרוק "תמידי" זאָגט נאָך מער: אַז דער יט־כסלו־מועד גופא, ווערט נמשך[7] בכל ימי השנה[8].

ב. מצות דרבנן זיינען "יוצאות ונמשכות ממצות התורה"[9]. דערפון איז פאַרשטאַנדיק, אַז די מצות ה־תורה האָבן אַוודאי אין זיך אַזעלכע ענינים וואָס פאַרבלייבן און ציען זיך שטענדיק. געפינט מען טאַקע, אַז חגה"פ ווערט נמשך בכל ימי השנה[10].

---

5) ראה לקו"ת ברכה צח, ב. עיי"ש.

6) ועד ש"מצוה גוררת מצוה" (אבות פ"ד מ"ב).

7) עוד ענין בהשייכות די"ט כסלו לכל ימי השנה — אשר הוא ה"ראש השנה" לחסידות (ראה הערה בתחלת השיחה), והרי היחס דראש השנה לכל ימי השנה הוא דוגמת יחס הראש שבגוף האדם לכל אבריו, אשר [לא רק שכולל את חיות כל האברים, אלא שגם לאחרי שנמשך החיות מהראש להאברים] הראש הוא המנהיג את כל האברים (ראה בארוכה לקו"ש ח"ד ע' 1145-6).

אמנם ממ"ש בשיחת חגה"פ הנסמן לה־לן, שרק חגה"פ — ועד"ז יט כסלו — נמשך תמיד, מובן שענין זה אינו בר"ה. כי היחס דר"ה לכל ימי השנה הוא רק (דוגמת יחס הראש שבאדם לאברי גופו) מה שכולל אותם ומנהיגם, אבל לא שהוא עצמו נמצא בהם. משא"כ חגה"פ וי"ט כסלו, הם עצמם נמצאים הם בכל ימי השנה.

וישנה מעלה בהענין שי"ט כסלו הוא ר"ה לחסידות, וכן עד"ז מה שחגה"פ הוא ר"ה להגלים (ראה ר"ה ד, א) — בזה שפעולת הראש דכל אחד מהם בימי השנה היא [לא רק מצד חגה"פ וי"ט כסלו, כנ"ל] גם מצד ימי השנה, — מקבלים וכלי הם לפעולה זה.

בסגנון אחר: בחה"פ ויט"כ יש: 1) הארה ופעולה שלהם (כראש) בהאברים שלהם, שזהו "בטבעם ותולדתם" (ובלבד שלא יתחדש מונע ומעכב), 2) ענינם בפ"ע — לא בתור ראש — אלא שמהות ענין זה נמשך תמיד. ועפ"ז הרי צ"ל עבודה לעשות ימים שאינם חה"פ ויט"כ כלי ומקבל (ולא להארה שלהם כנ"ל) לענינם הם.

8) להעיר משיחת כ"ק מו"ח אדמו"ר (לקו"ד ח"ג ע' 976) אשר "יט כסלו איז דער ברית" (מילה), והרי המילה היא פעו־לה נמשכת, שכל רגע שלאחרי' מקיים הוא את המצוה (ראה מנחות מג, ב. צפע"נ (להגאון הרגצובי) — על הרמב"ם — תרומות ע' 86 (נעתק במפענח צפונות ס"ע קל ואילך). לקו"ש ח"ג ע' 759 ואילך). (וראה לקו"ש שם ע' 799 ואילך — עוד ביאור בהשייכות דברית מילה לי"ט כסלו).

9) אגה"ק סכ"ט (קנ, א).

10) והחידוש שבחה"פ הוא, אשר עם היות שחגה"פ (וי"ט כסלו) הם ימים מסויימים בשנה — "מועד", עכ"ז נמשכים הם בתמידות. משא"כ שאר מצות הנמשכות, הרי גם מלכתחלה אין להם זמן קבוע [וכמו תליית ציצית וקביעת מזוזה, שלדעת אביי (שבת קלא, סע"א ואילך) מקיים את המצוה בכל רגע ורגע — הרי "אין קבוע להם זמן"]. וגם במ"ע שהזמן גרמא, שגם בהם ישנם מצות נמשכות — וכמו מצות נטילת ד' מינים, שלמ"ד (סוכה מו, ב) "לכולא יומא אתקצאי" מקיים הוא את המצוה בכל רגע ורגע — כי נטילתו הד' מינים ברגע א' של היום נמשכת היא על כל משך היום (ראה צפע"נ קונט' השלמה ע' 6. ובמכתבי תורה מכ' קנד), וכן החיוב

וכידוע [11] דער טעם וואָס דער אַלטער רבי האָט אין דער הגדה פון זיין סידור ניט אַרײַנגעשטעלט (די פסקא) „חסל סידור פסח", ווײַל פסח ענדיקט זיך ניט און ער ציט זיך אויך אין אַלע וויטערדיקע טעג — ניט ווי ביי אַלע מועדים, ביי וועלכע עס בלייבט לייכטן בלויז זייער הארה אין שאר ימות השנה [12].

יט כסלו איז דאָך דער מועד פון התגלות החסידות (ווי באַוואוסט [13] אַז דעמאָלט האָט זיך אויפגעטאָן דער עיקר פון „יפוצו מעיינותיך [14] חוצה" [15]) — און וויבאַלד אַז „חסידות דלבסומי בפוריא שנמשך על כל רגע של יום הפורים (ראה לקו"ש ח"ז ע' 1-20) — הרי בסוכות ופורים גופא (שבהם הם נמשכים) — אין להם זמן קבוע.

וגם מצות מילה שהיא פעולה נמשכת (כנ"ל הערה 8) — אף שמצותה היא ביום השמיני — הרי מה שנמשך בתמידות הוא כללות המצוה — שהוא מהול כו' (שזה — אין לו זמן קבוע) — ולא הענין ד„ביום השמיני ימול".

11) שיחת חגה"פ — בסה"ש תש"ג ע' 75. ונעתק בהגדה של פסח (הוצאת קה"ת) עם לקוטי טעמים ומנהגים בסופה.

12) להעיר שפסח הו"ע מדת החסד (לקו"ת במדבר יד, ג. פנחס עו, ב. ר"ה נח, א. ובכ"מ), אשר חסד הוא יומא* דאזיל עם כולהו יומין.

13) תורת שלום ס"ע 112 ואילך.

14) דתורת החסידות. וראה לקמן סעיף ט'.

15) ל' מענה המשיח להבעש"ט שאו יבוא (ראה בהנסמן להלן הערה 41).

*) ראה זח"ג קג, א-ב. קצא, ב. וראה לקו"ת ד"ה האזינו (השלישי) פ"ו. — הל' יומא דאזיל כו' מצאתיו בע"ח שער כה דרוש ב'. פע"ח שער חה"ס פ"א. שער מאמרי רשב"י פ' יתרו, תרומה ואמור (וממ"ש שם יש להעיר למ"ש בלקו"ת שם. עיי"ש) ועוד.

איז דער זעלביקער ענין ממש פון יציאת מצרים" [16], דערויבער איז דער מועד פון יט כסלו בדומה צו חג הפסח, און אויך ער ווערט נמשך שטענדיק.

ג. אַלע ענינים פון פנימיות התורה געפינט מען (ברמז עכ"פ) אויך אין נגלה דתורה. איז אויך אָט־דער ענין, אַז יציאת מצרים (דער תוכן עיקרי פון חג הפסח — זמן חרותנו, און אויך — פון יט כסלו) ציט זיך אין אַן אופן תמידי, שטייט אויך אין נגלה ובפירוש:

אויף (זכירת) יציאת מצרים ווערט געזאָגט אין נגלה [17], אַז דאָס איז אַ „יסוד גדול ועמוד חזק בתורתנו ובאמונתנו". פאַרשטייט מען דערפון אַז (אין צוגאָב דערצו וואָס „בא לנו מצות רבות על זה מצות עשה ומל"ת" און וואָס „אנו אומרים לעולם בברכותינו ובתפילתינו זכר ליציאת"מ [17], איז נאָך מער —) אין יעדער מצוה וואָס אַ איד טוט, און אויך אין אַלע זיינע אייגענע צרכים וואָס ווערן געטאָן „לשם שמים" אָדער אין אַן אופן פון „בכל דרכיך דעהו" [18], איז דאָ דער אויסדרוק און גרונטיקע השפעה פון יציאת מצרים, זייענדיק דער „יסוד" וואָס האַלט אויף די אַלע פרטי ה„בנין" פון תורה (ומצותי') ואמונה.

און היות אַז שטענדיק, בכל רגע ורגע, דאַרף אַ איד דינען דעם אויבערשטן, צי דורך לימוד התורה וקיום המצות אָדער דורך דעם קיום ציווי התורה „וכל מעשיך יהיו לשם שמים"

16) סה"מ תש"י ע' 196.

17) ספר החינוך מצוה כא.

18) אבות פ"ב מי"ב. משלי ג, ו. — ההפרש שבין ב' ענינים אלו — ראה בארוכה לקו"ש שם ע' 907, 2-931.

און „בכל דרכיך דעהו" [18] — קומט דאָך במילא אויס אַז אויך יצי"מ, זייענדיק דער יסוד צו עבודת ה', דאַרף זיין נמשך באופן תמידי.

ד. נוסף להנ"ל וואָס יצי"מ שטעלט מיט זיך פאָר דעם שטענדיקן „יסוד" און „עמוד" פון קיום התומ"צ — איז אויך יצי"מ גופא אַ שטענדיקער ענין, און אויך דער ענין שטייט בפירוש אין נגלה:

אויף דער גאולה פון יצי"מ שטייט [19] „אשר גאלנו וגאל את אבותינו", אַז דאָס וואָס מיר זיינען איצט — אין די אַלע יאָרן וואָס נאָך יצי"מ — אין אַ מצב פון חירות, קומט (ניט ווי אַ במילא'דיקע תוצאה פון דעם וואָס „גאל את אבותינו" בשנת ב' אלפים תמ"ח, נאָר) מצד דעם וואָס „גאלנו", וואָס דער אויבערשטער לייזט אונז אויס פון מצרים [20]: און דאָס וואָס מיר זאָגן זכר ליצי"מ — איז דאָס ווייל די גאולה וועלכע איז פאָרגעקומען בשנת ב"א תמ"ח ווערט נמשך און ציט זיך אויך איצט. און „אילו לא הוציא הקב"ה את אבותינו ממצרים" — ווען די גאולה וואָס „הוציא את אבותינו" וואָלט ניט נמשך געווארן אויך איצטער [21] — „הרי אנו ובנינו ובני בנינו משועבדים היינו לפרעה במצרים".

19) משנה פסחים קטז, ב. ברכת אשר גאלנו.

20) כי בכל דור ודור וכל יום ויום חייב אדם לראות עצמו כאילו הוא יצא היום ממצרים (פסחים שם. תניא רפמ"ז).

גם את"ל דזה שאנו בני חורין היא תוצאה הבאה ממילא מיצי"מ ש„גאל את אבותינו" — אינו מובן פירוש „גאלנו", ובפרט שמקדים „גאלנו" ובא בהוספה על „גאל את אבותינו".

21) דאי כפשוטו — מאי קמ"ל?

און דאָס איז בדומא צום נס פון קריעת ים סוף, אַז דער „רוח קדים עזה" וואָס האָט אויפגעטאָן דעם „ויבקעו המים", האָט געדאַרפט שטיין אין זיין פעולה „כל הלילה" [22]; און גלייך ווי ער איז נפסק געווארן, איז „וישב הים . . לאיתנו — לתקפו הראשון" [23].

ה. מען דאַרף אָבער פאַרשטיין דעם פאַרגלייך ודוגמא:

בשלמא קריעת ים סוף, וויבאַלד די עצם ערשיינונג פון וואָסער וואָס שטייען ווי אַ חומה איז דער היפך פון טבע המים, איז מובן אַז אָט־דער שינוי הטבע קען עקזיסטירן בלויז מצד דעם כח אלקי וואָס האָט זיך אָנגעטאָן אין דעם „רוח קדים" און אויפגעטאָן אָט־דעם שינוי. און דעריבער, ווי נאָר דער „רוח קדים" איז אַריבער, איז נתבטל געווארן *[23] דער שינוי הטבע און דער ים האָט זיך אומגעקערט „לאיתנו" [24];

22) בשלח יד, כא.

23) שם טו, כז ובפרש"י שם (ממכילתא). וראה שער היחוד והאמונה פ"ב.

*23) להעיר מלקו"ש ח"ו ע' 89 ואילך.

24) וכן הוא בכל הנסים שהנס הוא שינוי טבע הדבר. וראה להלן הערה 27 בשוה"ג; הערה 38.

וי"ל שזהו מ"ש (תהלים קלו, ו) „לרוקע הארץ על המים כי לעולם חסדו", דמכיון שמצד טבע הבריאה שהטביע הקב"ה בד' היסודות, המים הם למעלה מהעפר — הרי המציאות דרקיעת הארץ על המים הוא היפך הטבע. ולכן צ"ל חסדו (שפועל „לרוקע הארץ") נמשך לעולם — בתמידות.

ומה דביטול הגזירה דתחתונים לא יעלו למעלה שבמתן־תורה (שמו"ר פי"ב, ג. תנחומא וארא טו) אינה פעולה תמידית *

*) וכדמוכח משיחת חגה"פ הנ"ל, שרק חגה"פ — ענין יצי"מ (אבל לא חגה"ש,

אָבער יציאת מצרים — ווײבאָלד די זאַך פון חירות גופא איז נ"ט קיין שינוי הטבע

(דער נס, שינוי הטבע, וואָס איז געווען בייַ יצי"מ איז בלויז באַשטאַנען אין דער רגע היציאה פון גלות מצרים, וואָרום ע"פ טבע איז אָפילו עבד אחד אין יכול לברוח משם[25], אָבער נאָך דער רגע היציאה און באַפריַיונג, איז ע"פ טבע בלייבט מען אַ באָפרייטער[26]),

דאַרף דאָך לכאורה אויסקומען אַז נאָך דער רגע וואָס "הוציאנו מעבדות לחירות" וואָלט מען געדאַרפט פאַרבלייבן אין דעם חירות־צושטאַנד אויך אַן די שטענדיקע המשכה פון יצי"מ[27]. צוליב וואָס דאַרף מען האָבן דעם „גאלנו" — אַז יצי"מ דאַרף נמשך ווערן אויך איצט?

ו. איז דער ביאור אין דעם:

ס'איז ידוע, אַז גלות מצרים איז דער שרש צו אַלע שפּעטערדיקע גליות[28]. פון דעם איז מובן, אַז ער איז אויך געווען דער שוועריסטער גלות — שווערער (בכמה ענינים) אָפילו פון דעם איצטיקן, לעצטן, גלות[29].

וואָס דאָס איז דער טעם פון דעם וואָס אויך בזמן הגלות פראַווען מיר דעם יו"ט פּסח פון „זמן חירותינו" און מיר זאָגן הלל אויף דעם וואָס מיר זיינען געווארן אויס „עבדי פר־

— אף שחיבור עליונים ותחתונים הוא חיבור ב' הפכים, שאין לו [לכאורה] מקום בטבע הבריאה — היינו לפי שהתורה היא הכלי אומנות דבריאת העולם (ב"ר רפ"א), ויתירה מזו: גם לאחר הבריאה „התנה הקב"ה עם מע"ב . . אם . . מקבלים התורה אתם מתקיימין ואם לאו אני מחזיר אתכם לתהו ובהו" (שבת פח, א) — הרי א"א שהבריאה תגדל להענין דמ"ת, ואדרבה — טבע הבריאה עצמו דורש הענין דמ"ת, מכיון שע"ז דוקא הוא קיומה.

25) רש"י יתרו יח, ט (ממכילתא שם).

26) ובפרט שלפנ"ז היו בני חורין, גלות מצרים בא בתור עונש* וגזירה, וגם הגזירה לא היתה (מלכתחלה) כ"א על ארבע מאות שנה.

27) חילוק עד"ז — בהניסים השייכים ליצי"מ**:

„ידו מצורעת כשלג" — שהצרעת נש־

זמן מתן תורתנו) נמשך בתמידות.

ומ"ש „נותן התורה" לשון הוה — הו"ע אחר. עיין בד"ה ועשית חג שבועות תש"ה ובהמאמר שלאחריו.

*) ראה לקמן ע' 184 הערה 18.

**) משא"כ במכת דם — מכיון שהנס

ארה גם לאחר הנס, ובכדי שתהי' ידו „שבה כבשרו" הוצרך להיות נס שני לבטל את הצרעת (ולא שנתבטל ממילא ע"י הפסק נס הראשון), וכדמוכח גם ממרז"ל (שבת צז, א. פרש"י שמות ד, ז. וראה גם שמו"ר פ"ג, יב) מכאן שמדה טובה ממהרת לבוא ממדת פורענות; צפרדע — אשר גם לאחרי שסרו הצפרדעים ממך ומבתיך, נשארו ביאור (וארא ח, ז), וגם בהבתים, חצרות ושדות נשארו מתים וצברו אותם חמרים חמרים (שם, ט"ו"ד); וכן בארבה — שבכדי שלא ישאר ארבה בכל גבול מצרים, הוצרך להיות רוח ים חזק מאד (בא יו"ד, יט).

28) נסמן לקמן ע' 183 הערה 17.

29) ראה גם לקו"ש ח"א ע' 96.

(שינוי הטבע) הי' בעצם המציאות

(שהרי גם לאחרי שנהפכו המים לדם נשארו מים בעצם מהותם (ועד אשר „גיגית מלאה מים . . ישראל שותה מים והמצרי דם וכשהי' לוקח מישראל בדמים (דוקא) הי' שותה מים" (שמו"ר פ"ט, יו"ד)), ובמילא מה שהיו המים (בנוגע להמצריים) לדם הוא שינוי תמידי בהמים)

בהפסק הנס — נתבטל השינוי לדם ממילא (שהרי לא מצינו שהיו צריכים להריק האגמים וכל מקוה מימיהם ובעצים ובאבנים לאחרי המכה).

עה"[30] — כאטש אז „השתא עבדין"[31] — ווייל די עבדות און שעבוד פון איצטיקן גלות איז ניט בערך צו דעם שעבוד פון גלות מצרים.

נאר מער: דורך יציאת מצרים האט זיך אויפגעטאן אז ס'זאל שוין מער ניט זיין קיין אפשריות און נתינת מקום אויף אזא סארט גלות ווי גלות מצרים. וואהרום נאך יציאת מצרים, וועו אידן זיינען געווארן „עבדי ה'"[30], קען שוין מער ניט געמאלט זיין זיי זאלן זיך אמאל ווידער געפינען אין אזא שווערן שעבוד צו ווערן „עבדי פרעה"[32].

און ווי עס שטייט אין זהר אויף „וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים"[33], אז אידן האבן געזען מיתת שרו של מצרים. און בשעת ס'איז נתבטל געווארן דער שר של מצרים למעלה, איז שוין במילא אויך למטה אוועקגענומען געווארן יעדער נתינת מקום ואפשריות פאר א גלות בדומה צום גלות מצרים — „לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם"[34].

ועפ"ז איז מובן, אז ניט נאר די יציאה פון מצרים איז געווען א שינוי הטבע, נאר אויך דער עצם מציאות פון דעם חירות — וואס אידן שטייען אין אזא מצב אז פרעה און מצרים קען צו זיי ניט האבן קיין צוטריט — איז אן ענין ניסי וואס האט ניט קיין ארט אין טבע כדלהלן.

ז. אלע ענינים למטה האבן א שרש למעלה. שטייט אין חסידות[35] אז אויך למעלה איז דא דער ענין פון „מצרים": „כל סדר ההשתלשלות נקרא בשם מצרים בחי' מיצר וגבול". און וויבאלד אז מצד סדר ההשתלשלות איז פאראן א נתינת מקום אויך צום צד ההיפך, איז דעריבער „במצרים, בחי' סדר השתלשלות, יכול להיות בית עבדים". און דער מציאות החירות אין וועלכן אידן געפינען זיך — אז ס'איז ניטא קיין מעגלעכקייט זיי זאלן זיין „בבחי' עבדים", איז עס מצד דעם וואס „הוצאתיך מארץ מצרים" — וואס דער אויבערשטער האט ארויסגענומען אידן פון די מצרים פון סדר השתלשלות און אויפגעהויבן זיי צו דער מדריגה פון למעלה מ־השתלשלות.

און דאס איז די הסברה אויף דעם וואס אויך דער עצם מציאות החירות איז אן ענין ניסי שלמעלה מהטבע, וואהרום וויבאלד אז אזא סארט חירות (אין וועלכן ס'איז ניטא קיין נתינת מקום כלל אויף שעבוד מצרים) קומט מצד דער מדריגה פון למעלה מהש־

30) ראה מגילה יד, א.

31) הגש"פ — פסקא „הא לחמא עניא".

ופשוט שאין לומר שאמירת הלל בפסח הוא מצד זה שביציא"מ נפתח הצנור גם לגאולה העתידה (שאז נהי' „בני חורין") — כי אמירת הלל שייכת רק על דבר שישנו כבר במציאות (ולהעיר ממשנ"ת (ראה לקו"ש ח"ב ע' 546) הטעם על מה שאין מברכים שהחיינו בימים האחרונים של פסח, כי הם שייכים בעיקר לגאולה העתידה. כן אין גומרים אז את ההלל).

32) ועפ"ז מובן מ"ש (מיכה ז, טו) כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות (שיצי"מ היא בדומה לגאולה העתידה, ועד שכמה פרטים של גאולה העתידה נלמדים מגאולת מצרים) — אף שרק גאולה העתידה היא גאולה שלימה שאין אחרי' גלות — כי גם גאולת מצרים הוא באופן כזה, שא"א להיות עוד פעם גלות (כזו שדומה לגלות מצרים).

33) בשלח יד, ל. זח"ב נב, ב. וראה גם שמו"ר פכ"א, ה. פכ"ב, ב. וש"נ.

34) בשלח יד, יג.

35) תו"א עא, ג ואילך.

תלשלות, איז דאָך פאַרשטאַנדיק, אַז דער חיבור פונעם מיצר וגבול פון עוה״ז הגשמי (וואו אידן געפינען זיך) מיטן בלי גבול פון למעלה מהשתל־שלות (וואָס איז אַ סך אַ גרעסערער פלא פון „פילא בקופא דמחטא״ [36]) — איז אַן ענין ניסי וואָס איז לגמרי העכער און איז היפך פון טבע.

און דערפאַר מוז די פעולה פון יציאת מצרים נמשך ווערן נאַכאַנאַנד, אויך איצט, און ווען די פעולה זאָל נפסק ווערן ח״ו וואָלט ווידער געוואָרן דער מצב פון „משועבדים היינו לפרעה במצרים״ (די אפשריות אויף שעבוד מצרים [37]) — ווייל ביי יעדן חיבור פון ב׳ הפכים, מוז אָט די פעולה, וואָס האָט אויפגעטאָן דעם חיבור, זיין אַ פעולה נמשכת [38].

36) שא״א להיות אפילו בחלום (ברכות נה, סע״ב).

37) ע״פ המבואר בלקו״ת (ואתחנן ד, ג) שמצד בחי׳ ממכ״ע „כך הוא סדר תהפוכות הזמן״ (וראה שם ה, ד מה שמובא מס׳ חסד לאברהם) — י״ל, שבאם הפעולה דיצי״מ היתה נפסקת, היינו משועבדים גם בפועל, וכפשטות הלשון.

38) וכן גם החיבור דב׳ הפכים שנעשה ע״י פעולת האדם, שכאשר תיפסק הפעולה — מתבטל ממילא החיבור, וכמו זריקת אבן מלמטלמ״ע, דמכיון שהליכה זו של האבן הוא חיבור ב׳ הפכים [כי טבע האבן הוא לירד מלמעלמ״ט] — צריכה היא תמיד לכח הזורק (כמבואר בד״ה נ״ח תרמ״ג. ובכ״מ);

וגם בדיני התורה כן הוא. וכמו בהקדש, אשר „כיון שקי״ל יש שאלה להקדש הוי כמו כל רגע ורגע הקדש חדש״ (צפע״נ מהדו״ת יב, ב. וראה גם שם הל׳ ערכין פ״ד הכ״ח — ע׳ 76), כי קדושה ענינה הבדלה והפרשה, ובמילא — חיבורה עם הגשם הוא חיבור ב׳ הפכים (ראה בארוכה לקו״ש ח״ד ע׳ 1253-4);

וכן בנשואין, שלכמה שיטות „בכל יום ויום הוה קנין חדש״ (צפע״נ הל׳ אישות פכ״ז הכ״ב — ראה בארוכה מפענח צפונות ע׳ קלה) — לפי שיחוד דכר ונוקבא הוא חיבור ב׳ הפכים.

39) ראה רש״י אמור כב, לג (תו״כ שם). בהר כה, לח. ואתחנן ה, טו.

ח. פון דעם איז פאַרשטאַנדיק אַז די שייכות פון יצי״מ מיט קיום התומ״צ איז אַ צווייענדיקע: פון איין זייט, איז (זכירת) יציאת מצרים דער יסוד וואָס האַלט אויף אַלע פרטי התומ״צ (כנ״ל סעיף ג׳); און לאידך גיסא: קיום התומ״צ ברענגט צו יצי־את מצרים. וואָרום וויבאַלד אַז „על מנת כן הוצאתיך״ [39], אַז יצי״מ איז תלוי אין דעם תנאי פון קיום התומ״צ, מוז מען דאָך שטענדיק אַנקומען צום קיום התומ״צ דורך וועלכן עס קומט פאַר דער שטענדיקער „הוצאתיך״.

ט. פון דעם איז פאַרשטאַנדיק אויך בנוגע צו יט כסלו — דער זמן פון התגלות החסידות וואָס איז דער זעל־בער ענין ווי יצי״מ, כנ״ל סעיף ב׳ — אַז אויך אין אים זיינען פאַראַן אַלע דריי ענינים הנ״ל ווי אין יצי״מ כפשוטה:

א) די פעולה פון גילוי החסידות וואָס האָט זיך אויפגעטאָן בי״ט כסלו תקנ״ט, איז אַ פעולה נמשכת. וואָרום היות אַז דער נס פון יט כסלו האָט זיך אויסגעדריקט ניט בלויז אין דער יציאה פון אַלטן רבי׳ן און תורת הח־סידות ממאסר לחירות, נאָר אויך אין דעם וואָס חסידות געפינט זיך שפע־טער אין אַ מצב של חירות וגילוי אין וועלט

— ווייל מצד סדר ההשתלשלות, איז ניטאָ קיין נתינת מקום אַז דער מיצר וגבול פון וועלט, ביז אין „חו־צה״ און אין דעם ווייטסטן „חוצה״,

זאָל ווערן אַן אָרט פאַר די „מעינות" פון רזין דאורייתא און רזין דרזין, און נאָך אין אַן אופן פון גילוי וה־פצה, אַזוי אַז דער חיבור פון די צוויי הפכים („מעינותיך" און „חוצה") איז אַן ענין ניסי שלמעלה מהטבע —

מוז דעריבער די פּעולה זיין אַ פּעו־לה נמשכת.

און דערפאַר איז דער טאָג פון יט כסלו — וואָס בכל שנה ושנה איז אין דעם טאָג חוזר וניעור[40] דער ענין וואָס האָט זיך אויפגעטאָן בי"ט כסלו הראשון — אַ „מועד תמידי" וואָס ווערט נמשך בכל ימי השנה, בדוג־מת חג הפסח.

ב) דער ענין החסידות איז אַ „יסוד גדול" און אַן „עמוד חזק" וואָס האַלט אויף און פאַרשטאַרקט אַלע ענינים פון תומ"צ און אויך עשיית דברי ה־רשות לשם שמים — ביז דעם אופן פון בכל דרכיך דעהו; וואָס בשעת ער טוט זיי מיטן הרגש און חיות פון חסידות, זיינען זיי באופן אחר לגמרי.

וואָס דאָס איז אויך אייגער פון די טעמים וואָס חסידות ווערט באַ־צייכנט מיטן נאָמען „מעינותיך"[41]:

אַזוי ווי וואַסער איז אַ זאַך אין וועלכן ס'איז אַפהענגיק דער גשמיות'־דיקער קיום האדם; ביז אַז אויך די מינים פון צומח און חי וואָס מיט זיי שפייזט זיך דער מענטש, מוז זייער קיום אַנקומען צו וואַסער — און די אַלע וואַסערן קומען דאָך פון (תהום דורך) די מעינות

— אַזוי זיינען אויך די מעינות פון תורת החסידות: אין זיי איז תלוי דער קיום (הרוחני) פון דעם מענטש.

ג) בכדי די פּעולה פון גילוי ה־חסידות, וואָס האָט זיך אָנגעפאַנגען בי"ט כסלו הראשון, זאָל נמשך ווערן (און ס'זאָל פועל זיין בפנימיות) ב־תמידות — איז דאָס תלוי. אין דער „עבודה בפועל" פון תורת החסידות: אָט די עבודה בפועל, וואָס אַ איד פירט זיך אויף ווי חסידות מאַנט, סיי בנוגע לעצמו, סיי בנוגע לזול־תו; ער איז מפיץ די מעינות החסי־דות אין זיין אייגענעם „חוצה", בכל כחות נפשו ואברי גופו, און אויך אין דעם דרויסנדיקן „חוצה"

— דאָס גופא איז מעורר און ממשיך דעם גילוי וואָס האָט זיך אויפגעטאָן בי"ט כסלו הראשון, אַז עס ווערט נמ־שך דער כח אויף דער עבודה פון „יפוצו מעינותיך חוצה" — ובכל שנה ושנה ווערט נמשך דער כח ביתר שאת ויתר עז[42] — וואָס זי ווען ברענ־גען דעם „קאתי מר"[43] דא מלכא משיחא, בקרוב ממש.

(משיחות חגה"פ תשכ"ד
וי"ט־כ' כסלו תשכ"ז)

40) נסמן לקמן ע' 400 הערה 76.

41) אגה"ק הידועה של הבעש"ט — נסמן בלקו"ש ח"ד ע' 1235. וראה גם שם ע' 1119־20 ובהערות שם.

42) ראה אגה"ק סי"ד.

43) אגה"ק הנ"ל של הבעש"ט. וראה לעיל ע' 130 ואילך ובהערות שם.